

Stemwijzer

‘Teaching is a hobby I can’t really afford,’ verzuchtte een Noorse collega laatst op een conferentie van de Raad van Europa over talenonderwijs en kwaliteit. Zijn vrouw en hij waren allebei talendocenten en het water was hen bijna tot aan de lippen gestegen: ze werkten beiden lange dagen tegen een onfatsoenlijk laag salaris en hadden ook nog een gezin met drie kinderen te onderhouden. Toch was hij aanwezig op de conferentie, omdat talenonderwijs hem aan het hart ging en hij op de hoogte wilde blijven van nieuwe ontwikkelingen.

En daarmee is deze man exemplarisch voor menig docent. Ook in Nederland zetten velen zich met hart en ziel in voor het onderwijs ondanks alle tegenwerking en het demotiverende beleid vanuit Den Haag en zelfs vaak vanuit hun eigen schoolleidingen.

Ondanks de tomeloze inzet van docenten lijkt het Nederlandse onderwijs af te stevenen op een ongekende crisis. Het Sociaal en Cultureel Planbureau spreekt van een algehele ‘downgrading’ van het onderwijs. Het lerarentekort neemt steeds nijpendere vormen aan en tegelijkertijd neemt het opleidingsniveau van de zittende leraren af. Academici voelen weinig voor de lage salarissen en hoge werkdruk, en laten het onderwijs massaal links liggen. De nieuwe salarissystematiek heeft hier geen verandering in gebracht. Integendeel, het is een gedrocht gebleken dat door managers is aangegrepen om verder op hun personeel te bezuinigen. Het gevolg van dit alles is dat nu maar liefst twintig procent van alle onderwijsgevenden onbevoegd voor de klas staat – met dank aan onze minister en de wet BIO.

Het is bitter dat eenieder met wat gezond verstand dit al jaren heeft zien aankomen. De politiek heeft er echter bewust voor gekozen om deze vraagstukken niet aan te pakken. Het beleid van de afgelopen jaren was op z’n best ad hoc en het onderwijs heeft menigmaal gediend als wisselgeld voor andere politieke kwesties met wanstaltige compromissen tot gevolg. Bovendien heeft zowel het hoger als het voortgezet onderwijs flink moeten inleveren. In 30 jaar tijd zijn de bestedingen aan onderwijs gedaald van 6,9% tot 5,2% van het BBP. En daarmee scoort Nederland, waar het woord kenniseconomie tot mantra is verheven, slechts zeer middelmatig in internationale ranglijsten.

Maar de verkiezingen staan nu voor de deur. De politieke partijen buitelen over elkaar heen om duidelijk te maken dat ze toch het beste met het onderwijs voor hebben en dit ook willen omzetten in structurele

investerings. Hoewel de accenten verschillen, lijken de partijen het erover eens dat er nu eindelijk echt wat moet gebeuren.

Alle grote partijen willen wat aan het salaris van docenten doen. De VVD kiest voor een prestatiebeloning, terwijl GroenLinks en het CDA alleen leraren die moeilijke leerlingen en leerlingen uit achterstandswijken lesgeven extra willen belonen. De PvdA zet in op een salarisverhoging tot wel tien procent voor docenten in het basisonderwijs en het vmbo, want zij ‘zijn de helden van de kenniseconomie’ (Kinderen eerst, tien actiepunten van de PvdA). Blijkbaar dragen leerkrachten aan havo- en vwo-scholen, die leerlingen voorbereiden op het hoger en wetenschappelijk onderwijs, volgens de PvdA niets bij aan de kenniseconomie.

Verder leggen de politieke partijen de nadruk op een nog grotere autonomie voor scholen. Het CDA wil dat de politiek de eindtermen bepaalt, maar de weg ernaartoe mogen scholen zelf kiezen. De VVD wil tegelijkertijd het aantal managers in scholen verminderen; bureaucratie moet aan banden worden gelegd: ‘Carrière maak je voor de klas’ en niet door onder te duiken in het middenmanagement (*Verkiezingsprogramma VVD*). GroenLinks legt de nadruk op de menselijke maat, ‘want in onderwijsfabrieken voelt niemand zich thuis’ (*Groei mee, verkiezingsprogramma GroenLinks*).

Het valt op dat alle verkiezingsprogramma’s echter geen structurele oplossingen bieden voor de grote problemen waar het onderwijs na jaren van afbraakpolitiek mee kampt. De partijen hebben geen uitgewerkte plannen om het lerarentekort tegen te gaan, zeggen niets over de broodnodige verbetering van onderwijskwaliteit, weten niet hoe ze academici weer terug de klas in krijgen en dragen geen oplossingen aan om het aantal onbevoegden voor de klas terug te dringen. Vanuit deze optiek valt dan ook weinig herstel in de komende kabinetsperiode te verwachten.

Bovendien is het nog maar afwachten of al de beloftes die de partijen doen, dit keer wel gerealiseerd gaan worden en geen verkiezingsretoriek blijken te zijn. Het lijkt in ieder geval duidelijk dat geen enkele politieke partij een langetermijnvisie heeft om het tij in onderwijsland te keren.

Weet u al op wie u gaat stemmen?

Johan Graus
Hoofdredacteur